

Strukturne reforme i ocena njihovog ekonomskog uticaja

Erik Kanton

(Erik Canton)

*Generalni direktorat za ekonomske i fiskalne poslove
Evropska komisija*

Obuka u organizaciji CEF-a, 3. mart 2021.

O Generalnom direktoratu za ekonomske i fiskalne poslove

- ECFIN je zadužen za politike EU kojima se podstiču ekonomski rast i oporavak, zaposlenost, stabilnost javnih finansija i finansijska stabilnost u celini
- ECFIN je organizovan na sektore po državama i (tematska) horizontalna odeljenja
- Vršiti funkciju „ekonomske službe“ unutar Komisije
- Glavni zainteresovani akteri: države članice EU, ECB, EIB, MMF, OECD, G20

O Generalnom direktoratu za ekonomske i fiskalne poslove

- ECFIN je zadužen za politike EU kojima se podstiču ekonomski rast i oporavak, zaposlenost, stabilnost javnih finansija i finansijska stabilnost u celini
- ECFIN je organizovan na sektore po državama i (tematska) horizontalna odeljenja
- Vršiti funkciju „ekonomske službe“ unutar Komisije
- Glavni zainteresovani akteri: države članice EU, ECB, EIB, MMF, OECD, G20

O Odeljenju za ekonomiku strukturnih reformi i investicija

- 19 zaposlenih, prvenstveno ekonomisti (doktori ekonomskih nauka)
- Široka lepeza tema organizovanih oko pojma produktivnosti: inkluzivni rast, poslovno okruženje, javna uprava, oporezivanje, investicije
- “Klijenti”
 - Komitet za ekonomsku politiku i Evrogrupa
 - Sektor za pojedinačne države i druge službe Komisije
 - Druge međunarodne organizacije, Nacionalni odbori za produktivnost

Struktura obuke

- *Šta su to strukturne reforme i zašto su bitne?*
- Kako oceniti uticaj reformi?
- Pilot-projekat zasnovan na Nacionalnim programima reformi
- Zaključne napomene

Šta su to strukturne reforme?

- Reforme na strani ponude
- Otklanjanje strukturnih „uskih grla“
- Mogu imati uticaj i na strani tražnje
- Uticaj na ekonomiju, socijalna pitanja, životnu sredinu

Ne postoji samo jedna definicija

- Širok spektar mera, uključujući reforme na tržištu rada i proizvoda, kao i pojedine fiskalne reforme
- Reforme kojima se pospešuje konkurencija (npr. liberalizacija zaštićenih sektora)
- Unapređenje tržišne fleksibilnosti (npr. tržišta rada)
- Unapređenje poslovnog okruženja
- Povećano usmerenje poreskih sistema ka podršci za privredni rast

Struktura obuke

- Šta su to strukturne reforme i zašto su bitne?
- *Kako oceniti uticaj reformi?*
- Pilot-projekat zasnovan na Nacionalnim programima reformi
- Zaključne napomene

Nije lako oceniti uticaj

- Često mora proći duže vremena da stvarni efekti postanu vidljivi
- Teško je izvesti zaključak o uzročno-posledičnoj vezi
- Teško je konstruisati pokazatelje za reformske mere
- Kako od javnih politika doći do ishoda?

Ocenjivanje reformi u ECFIN-u:

Korak 1. Merenje reforme

Korak 2. Utvrđivanje kanala prenošenja

Korak 3. Ocena ekonomskog uticaja

(bilo ekonometrijskim putem ili upotrebom modela DSGE)

Korak 1. Merenje reforme

- Metod 1: „zatvaranje jaza“ do primera najbolje prakse, odnosno model „šta ako?“ (EK, MMF, OECD)
 - Pokazatelji o javnim politikama ili učinku
- Metod 2: Merenje stvarno sprovedenih reformskih mera

Primeri pokazatelja za merenje reformi:

- OECD, Regulacija tržišta proizvoda (*Product Market Regulation, PMR*)
- OECD, Propisi o zaštiti radnih mesta (*Employment Protection Legislation, EPL*)
- Svetska banka, anketa *Doing Business*
- Stopa zamene naknade za slučaj nezaposlenosti
- „Poreski klin“ i drugi pokazatelji podsticajnih efekata oporezivanja rada

Korak 2. Identifikacija kanala prenošenja

Istraživač mora da navede kako se efekti prenose, npr:

- Tržišna dinamika: ulazak, rast i izlazak firmi sa tržišta
- Korekcije cena
- Preraspodela resursa
- Poboľjšano povezivanje poslodavaca sa zaposlenima na tržištu rada

Korak 3: Ocena ekonomskog uticaja

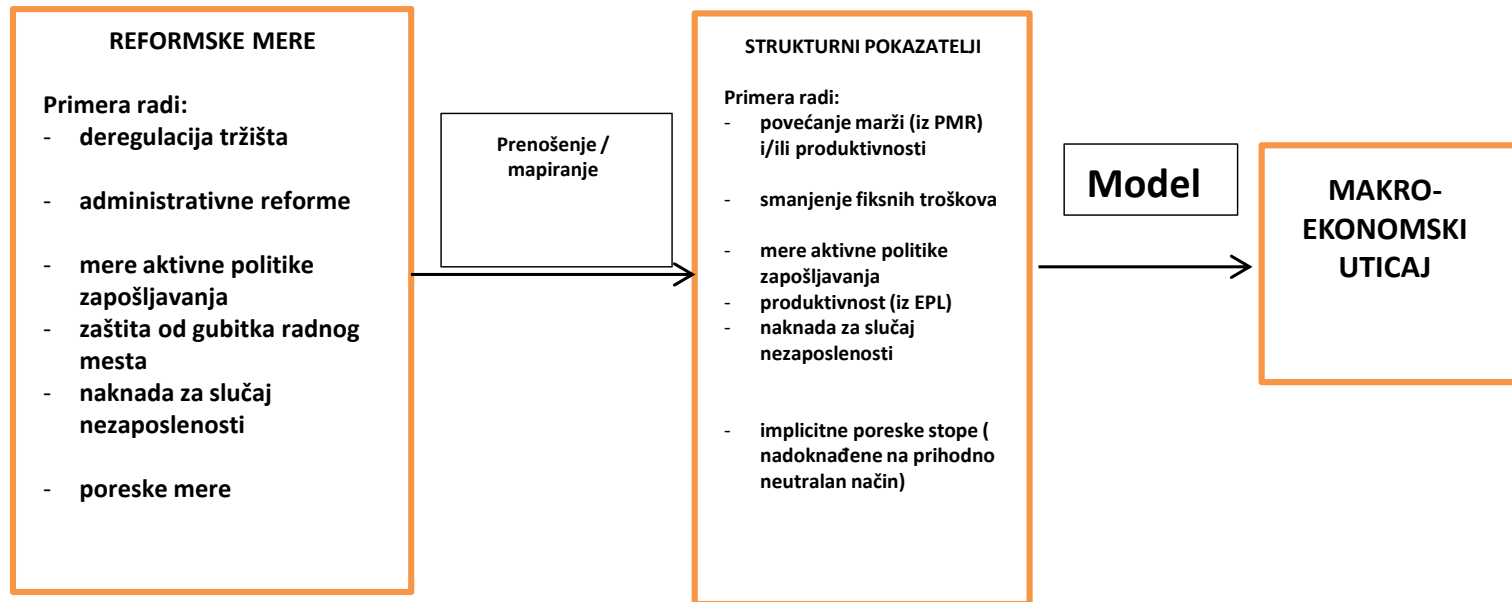
- Ekonometrija:
 - U ECFIN-u: na međuvarijablama
 - U drugim institucijama: i efekti na BDP
- Model QUEST
 - Modelom QUEST se mogu izmeriti šokovi na tržištima proizvoda usled povećanja marži, troškova ulaska, produktivnosti, subvencija za istraživanje i razvoj
 - Reforme tržišta rada mogu se meriti, primera radi, promenom stopa zamene

Struktura obuke

- Šta su to strukturne reforme i zašto su bitne?
- Kako oceniti uticaj reformi?
- *Pilot-projekat zasnovan na Nacionalnim programima reformi*
- Zaključne napomene

Pilot-projekat ECFIN-a zasnovan na NPR

- Odabrane reformske mere između 2013. i 2015.
- Na osnovu NPR Italije, Španije, Portugalije i Francuske
- Usredsređuje se na strukturnu komponentu reformi, odnosno isključuje neposredne fiskalne uticaje
- Koristimo rigoroznu metodologiju da bi rezultati iz svih zemalja bili međusobno uporedivi
- Biramo samo mere koje se mogu kvantifikovati na dovoljno pouzdan i rigorozan način
- Timski rad sektora za pojedinačne države i horizontalnih odeljenja

Stvarne reformske mere se na strukturne pokazatelje mogu preneti direktno ili indirektno

Reforme tržišta proizvoda

Reforme tržišta rada

Poreske reforme

Reforme tržišta proizvoda

Neposredno se mapiraju u model QUEST

- Smanjenje troškova osnivanja privrednog subjekta: uticaj kroz troškove ulaska na tržište
- Smanjenje administrativnog opterećenja: uticaj kroz režijske troškove rada

Posredno prenošenje (zahteva dopunsku analizu)

- Deregulacija sektorskih tržišta proizvoda: promena vrednosti indeksa PMR => šok povećanja marže (Thum-Thysen & Canton, 2015)
- Druge reforme kojima se unapređuje efikasnost: uticaj kroz produktivnost

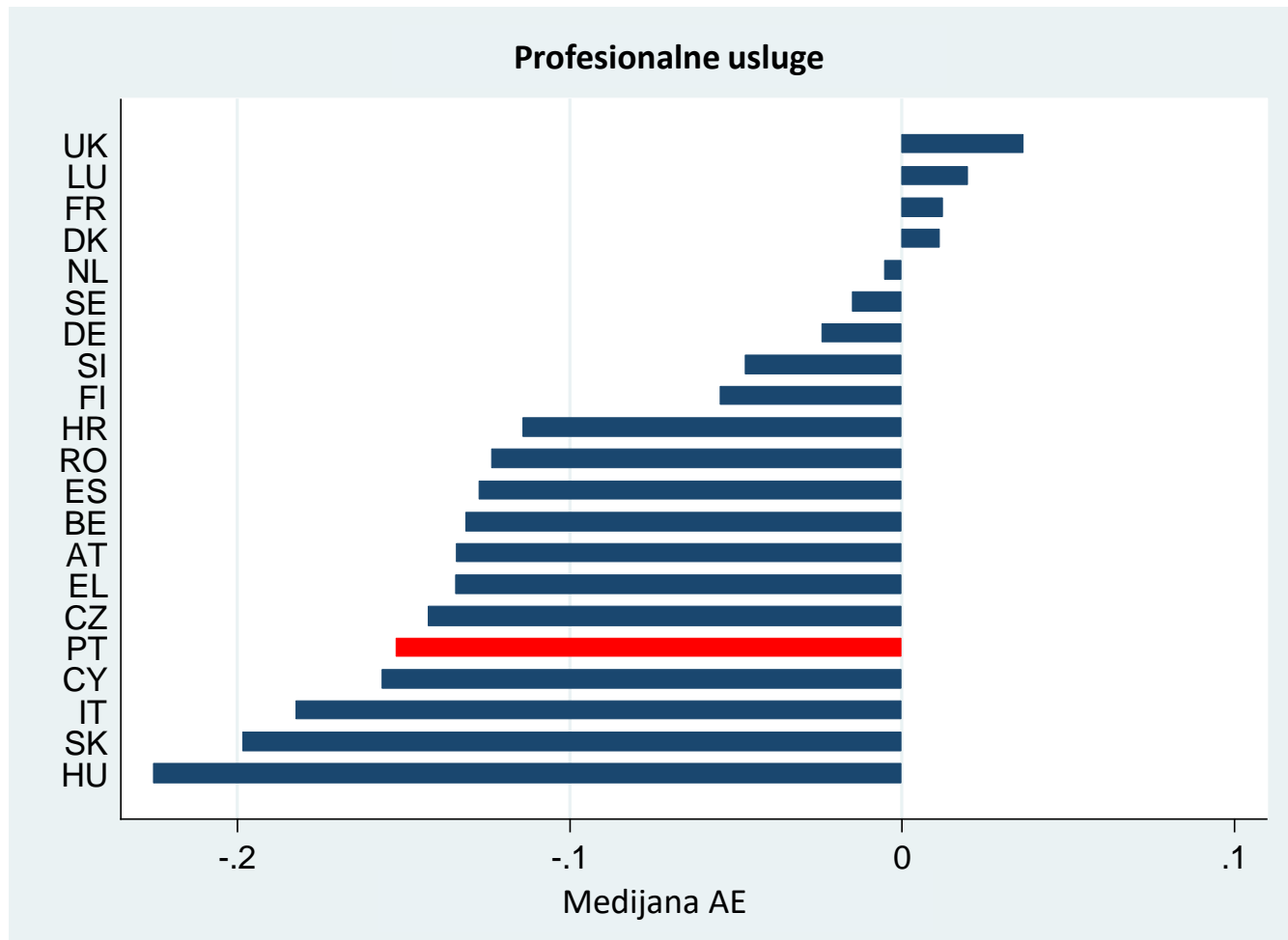
Primer vežbe sa prenošenjem efekata (1)

- Reforma radi pojednostavljenja malih veleprodajnih preduzeća u Španiji 2012.
- Vrednost indeksa PMR u maloprodaji iznosi 2,88 nakon reforme (objavljena vrednost za 2013)
- „Naknadnim inženjeringom“ vrednosti indeksa PMR-a korišćenjem upitnika za merenje PMR-a dobija se vrednost PMR-a pre reforme od 3,61
- Procenjeno je da su usled ove promene PMR-a marže u maloprodaji smanjene sa 14,3% na 11%

Primer vežbe sa prenošenjem efekata (2)

- Transpozicija Direktive o profesionalnim kvalifikacijama u Portugaliji
- Usvajanje novog horizontalnog okvirnog zakona
- Predlozi strukovnih udruženja za izmenu propisa i internih pravila kako bi se uskladila sa horizontalnim okvirnim zakonom
- Ukidanje prekomernih ograničenja i pojednostavljenje pristupa

Alokativna efikasnost u profesionalnim uslugama

Povećanje produktivnosti usled reforme profesionalnih usluga u Portugaliji

	Pravne profesije	Računovodstvene profesije	Arhitektura i inženjering
PMR pre reforme	3,88	3,17	2,325
PMR nakon reforme	3,25	3,08	2,47
Δ PMR	-0,63	-0,09	+0,145
Uticaj na fluktuaciju pripadnika profesije	+1,10%-poena	+0,16%-poena	-0,25%-poena
Uticaj na AE	+0,036	+0,005	+0,008
Uticaj na produktivnost rada	+2,70%	+0,38%	-0,61%

Reforme tržišta rada

- Naknada za slučaj nezaposlenosti: prenosi se kroz neto stopu zamene
- Mere aktivne politike zapošljavanja: potrošnja
- Reforme koje utiču na stopu aktivnosti (npr. vezane za naknadu za slučaj nesposobnosti za rad, porodiljsko odsustvo, dostupnost brige o deci): prenose se na osnovu procena domaćih organa (ako postoje)
- Reforme sistema obrazovanja: prenose se na osnovu projektovanih efekata na nivo obrazovanja
- Reforme EPL: prenose se na šok po produktivnost na osnovu procene OECD-a

Primer vežbe sa prenošenjem efekata (1)

- Španija i Portugalija imale su relativno izdašne sisteme naknada za slučaj nezaposlenosti
- Smanjenje stope zamene nakon prvih 6 meseci dovelo je do smanjenja pokazatelja neto stope zamene (tokom 5 godina za „tipičnog“ radnika sa dugim stažem uplate doprinosa)
(npr. sa 59% u 2011. na 48% u 2013. u Portugaliji)

Primer vežbe sa prenošenjem efekata (2)

- U Portugaliji je uveden nov program stručnog obrazovanja sa ciljem da se učenici zadrže u školskom sistemu
- Izvršena je procena (na osnovu podataka o pohađanju škole tokom prve pune godine rada projekta) broja studenata koji će u okviru projekta steći viši stepen obrazovanja ili kvalifikacija

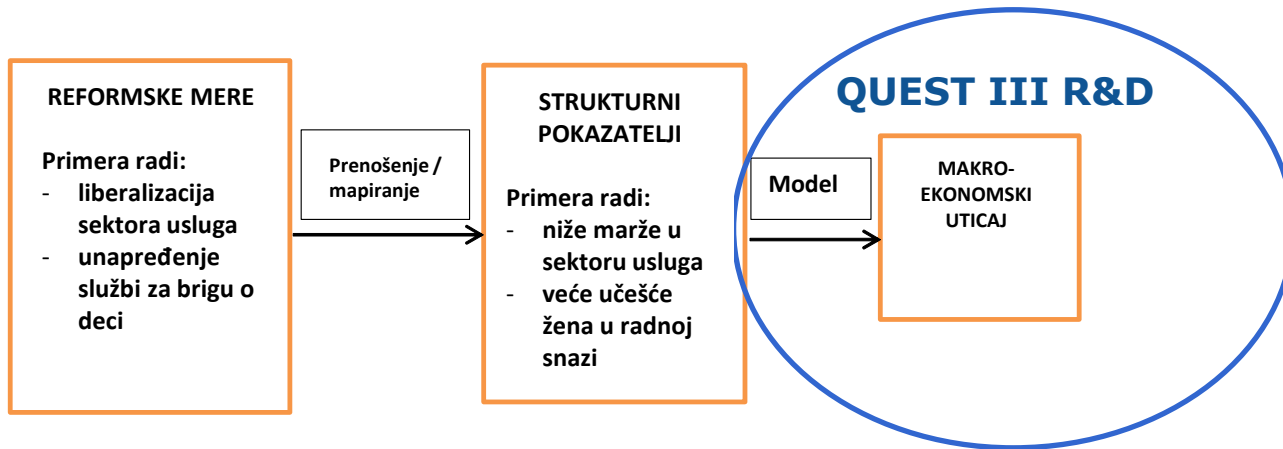
Poreske reforme

- Poreske reforme su promene propisanih poreskih stopa i/ili poreskih osnovica
- Prenose se na šokove putem implicitnih poreskih stopa (IPS) na kapital, rad i potrošnju
- Eks ante prihodna neutralnost: promene poreza na potrošnju, rad i kapital u srazmeri sa poreskom strukturom od pre sprovođenja reforme

Primer vežbe sa prenošenjem efekata

- Reforme poreza na dohodak građana u Španiji 2014:
 - smanjenje broja kategorija obveznika prema iznosima prihoda, proširenje osnovice
 - dovela je do smanjenja IPS na rad za 0,83 pp u 2015. i 2016.
 - što je nadomešćeno povećanjem IPS na kapital (0,3 pp), rad (0,4 pp) i potrošnju (0,17 pp) radi prihodno neutralne korekcije svih poreza

Šira slika: ukupan uticaj na BDP

Prednosti analize zasnovane na modelu

- Identifikacija konkretnih kanala prenošenja
- Efekti opšteg ekvilibrijuma (efekti povratne sprege)
- Efekti tražnje
- Dinamični efekti
- Širi makroekonomski uticaj (zaposlenost, trgovina, državni budžet)

Model

Ekonomiju čine:

Domaćinstva
Niskih | srednjih | visokih
veština

Firme koje proizvode finalna
dobra
Monopolistička konkurencija

Naučnoistraživački instituti

Firme koje proizvode
intermedijarna dobra
Monopolistička konkurencija

Monetarna vlast
Centralna banka

Fiskalna vlast
Vlada

Kalibracija strukturnih pokazatelja u modelu QUEST

- Marže (Thum-Thyssen & Canton, 2015)
- Troškovi ulaska na tržište (Svetska banka)
- Implicitne poreske stope (TAXUD / EUROSTAT / EUROMOD)
- Poreske povlastice za istraživanje i razvoj (OECD)
- Mere aktivne politike zapošljavanja (EUROSTAT)
- Izdašnost naknade za slučaj nezaposlenosti (OECD)

Primer prenošenja: Španija

Reforma	Prenošenje	Šokovi prema modelu
Poreska reforma 2012.	ITR_C: +1,18pp ITR_L: +0,17pp ITR_K: +0,71pp Neutralnost prihoda (kompenzovano)	ITR_C: +0,65pp ITR_L: -1,22pp ITR_K: -0,30pp
Zakon o jedinstvu tržišta iz 2013. Reforma sektora maloprodaje 2012.	Smanjenje prepreka za nove privredne subjekte PMR: -0,73 => marže 14,3->11,0	Troškovi ulaska na tržište: -35% Marža na finalne proizvode -0,5
Naknada za slučaj nezaposlenosti 2012. Zaštita radnih mesta 2012.	Naknada za slučaj nezaposlenosti nakon 6 meseci: 60% -> 50% EPL -0,14	Neto stopa zamene -3pp Produktivnost +0,14
Penzijska reforma 2013.	Učešće radne snage od 60 do 64 godine: +3,2 (2020); +6,9 (2060)	Radna snaga od 60 do 64 godine: +14%
Poreska reforma 2014.	ITR_L: -0,83pp ITR_K: -1,26pp Neutralnost prihoda (kompenzovano)	ITR_C: +0,33pp ITR_L: -0,03pp ITR_K: -0,65pp

Primer: rezultati za Španiju

Godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
BDP	0,17	0,37	0,59	0,72	0,86	1,01	1,16	1,31	2,80
Zaposlenost	0,31	0,58	0,78	0,89	0,98	1,07	1,18	1,29	2,54
Trgovinski bilans (u % BDP-a)	0,23	0,26	0,22	0,23	0,23	0,23	0,24	0,25	0,31
Državni bilans (u % BDP-a)	0,72	0,97	1,20	1,33	1,48	1,64	1,81	1,98	4,14

BDP: pozitivni efekti (+1,3% do 2020)

Zaposlenost: pozitivni efekat (+1,3% do 2020)

Trgovinski bilans: manji pozitivni efekat

Budžetski bilans: pozitivni efekat (penzijska reforma)

Rezime rezultata (1)

- BDP do 2020: Francuska +0,4; Italija +1,3; Španija +1,3; Portugalija +2,1
 - Stope rasta bi se tako mogle povećati za između 0,1 i 0,3 pp
 - Čak i veći rast BDP-a na duži rok
-
- Pozitivni uticaj na javne finansije (veći poreski prihodi)
 - Uticaj strukturnih reformi mogao bi da bude potcenjen (nismo bili u stanju da kvantifikujemo brojne mere) ili precenjen (suviše optimističke pretpostavke o sprovođenju reformi)
 - Procene domaćih vlasti su ponekad čak i više
 - Prenošnje reformskih mera skopčano je sa značajnim neizvesnostima

Rezime rezultata (2)

Ova ocena uticaja:

BDP do 2020: Francuska +0,4; Italija +1,3; Španija +1,3;
Portugalija +2,1

Poređenje sa utvrđenim referentnim vrednostima
(povećanje BDP-a ako svaka država za polovinu smanji jaz
koji je deli od zemalja koje ostvaruju najbolje rezultate):

BDP do 2020: Francuska +4,2; Italija +3,9; Španija +3,2;
Portugalija +2,4

Određeni napredak dosada je ostvaren sprovedenim/
planiranim reformama, ali ima još prostora za poboljšanja.

Kvantifikacija je složen zadatak

Nije sve mere lako kvantifikovati: pojedine mere nisu ocenjene (~40%):

- smatraju se beznačajnim,
- nije jasno kako se može kvantifikovati makroekonomski efekti reformi, ako uopšte postoje.

„Prenošenje“ reformskih mera u promene strukturnih pokazatelja koje se mogu kvantifikovati skopčano je sa značajnim neizvesnostima:

- (ne)posredna kvantifikacija mera,
- pretpostavljena brzina sprovođenja,
- pouzdanost empirijskih procena na kojima je ocena morala da se zasniva.

Rezultati ne zavise u velikoj meri od modela, ali mogu biti osetljivi na određene pretpostavke modela, npr. pretpostavke fiskalne i monetarne politike, kompenzatorna plaćanja itd.

=> Procene su skopčane sa značajnim neizvesnostima i trebalo bi im pristupati sa oprezom.

Struktura obuke

- Šta su to strukturne reforme i zašto su bitne?
- Kako oceniti uticaj reformi?
- Pilot-projekat zasnovan na Nacionalnim programima reformi
- *Zaključne napomene*

Struktura obuke

- Šta su to strukturne reforme i zašto su bitne?
- Kako oceniti uticaj reformi?
- Pilot-projekat zasnovan na Nacionalnim programima reformi
- *Zaključne napomene*

Zaključne napomene

- Sve brže se povećava upotreba mikroekonomskih podataka (Orbis, CompNet i sl.)
- Eksperimentisanje sa javnim politikama

Hvala vam na pažnji

European
Commission

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip023_en.pdf

Model QUEST III sa istraživanjem i razvojem

